

Fotografija ukopa (kanala) SJ 159/160, najvećeg ukopa na lokalitetu (foto: K. Paskojević)

lokalno proizvedeno. Preliminarna je relativna datacija novovjekovna (17. ili 18. st.), s kasnim srednjim vijekom kao najranijom mogućom datacijom. Građevni materijal bio je prisutan u obliku mrvljene opeke/lijepa, koji se s keramičkim kuglama u pravilu nalazi u većini kružnih ukopa na lokalitetu (pogotovo u otpadnim jamama). Evidentirana je i manja koncentracija ulomaka opeke i lijepa, a svi ulomci odvojeni su i pohranjeni za dodatnu analizu. Što se tiče željeznih artefakata, ističu su oštrice noževa, ulomci srpa, već spomenuta željezna motika te čitava željezna sjekirica. Oštrice noževa dobre su izrade i upućuju na recentno podrijetlo, a isto vrijedi i za željeznu sjekiricu i ulomak srpa. Istražene cjeline i nalazi upućuju na poljoprivredne i stočarske aktivnosti na lokalitetu, što se doima logičnim, uzevši u obzir kako se istražene površine i danas upotrebljavaju u iste svrhe. Po rasprostiranju ukopa može se zaključiti kako je ovo arheološko istraživanje obuhvatilo sam jugozapadni rub šire rasprostranjene arheološke zone, tj. sam rub mogućeg naselja koje je postojalo na tom lokalitetu.

Kristian Paskojević

Summary

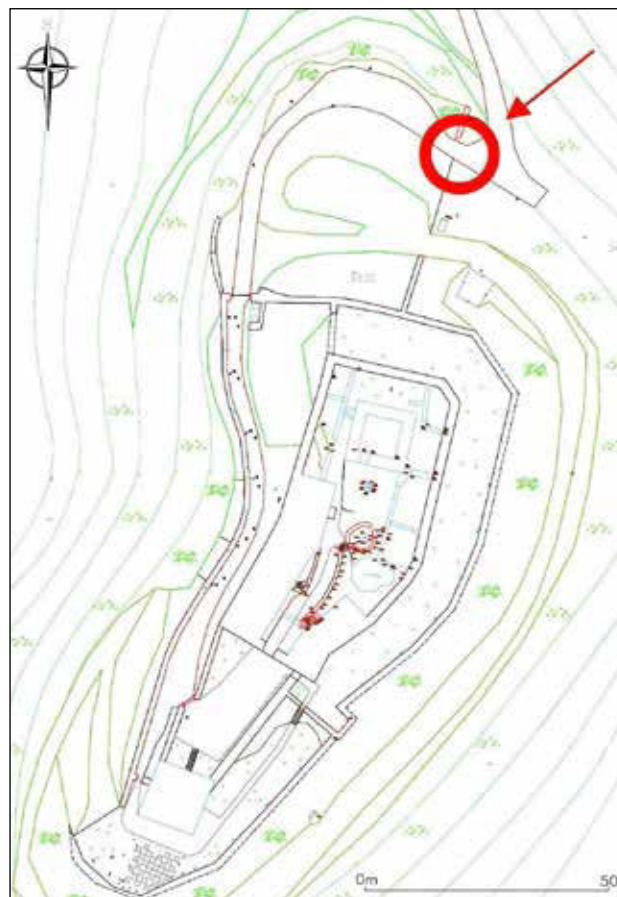
Rescue archaeological excavations at the site AN 5 Lazar Polje in 2012 were undertaken within the framework of construction works on a section of Motorway A 13, sub-section Vrbovec 2 – Farkaševac. The preliminary archaeological reconnaissance and terrain explorations provisionally dated the site to the post-medieval, namely, late medieval period, which was confirmed by these rescue archaeological excavations. All in all, 117 cuts were recorded of which some formed interesting complexes and 236 stratigraphic units established. From the relatively large number of archaeological finds, 16 specific ones were singled out. The excavated area and artefacts suggested agricultural and herding activities at the site which seems logical given that the explored areas are used for the same purpose today. By the distribution of the cuts it can be concluded

that the archaeological excavations covered only the southwestern edge of a broader archaeological zone, that is, the very edge of a possible settlement which existed at the site.

Redni broj: 152
Lokalitet: Medvedgrad
Naselje: –
Grad/općina: Zagreb
Pravni status: Z-2283
Razdoblje: SV
Vrsta radova: zaštitno iskopavanje

Tijekom 2012. arheološki je istraživana ulaz na sjevernom dijelu staroga grada Medvedgrada. Voditelj radova bio je Vladimir Turnšek, dipl. arheo. iz Javne ustanove Park prirode Medvednica, uz pomoć Aleksandre Bugar i Borisa Mašića iz Muzeja grada Zagreba.

Srednjovjekovni plemićki grad Medvedgrad podignut je sredinom 13. st. na južnom obronku Medvednice. Vrijeme gradnje povezuje se sa zagrebačkim biskupom Filipom (1247. – 1262.) na temelju isprave pape Inocenta IV. iz 1252. godine. U njoj se biskupu potvrđuje kraljevska darovnica Bele IV. Najstariju jezgru grada čine reprezentativne građevine rezidencijalne namjene (istočni i zapadni palas), kapela sv. Filipa i Jakova, zdenac te dvije obrambene kule.

Plan Medvedgrada s oznakom istraživane sonde

Pogled na istraživane sonde na nekadašnjem kasnogotičkom ulazu u grad

Zapadno lice obrambenog zida sjeverno od ulaza, uz današnju cestu

Cijeli kompleks okružen je dvostrukim prstenom obrambenih zidina.

Na glavni sjeverni ulaz, gdje je nekada postojao pomični most, nadovezuje se prema jugu ljevkast koridor koji vodi do središnjeg dvorišta i do podgrađa pod južnom, nekada kaptolskom, obrambenom kulom koja je rekonstruirana tijekom građevinskih zahvata 1994. godine. Iz središnjeg dvorišta ulazi se u rezidencijalni dio kroz obnovljeni monumentalni portal zidan jastučastim klesancima, putem koji vodi do ostataka sjeverne obrambene kule. Ta kula sačuvana je u visini prizemlja, s ogoljenom temeljnom stopom s južne i dijelom zapadne strane. Lijevo i desno od puta nalaze se zapadni te istočni palas, oba građena opekom. Od istočnog palasa sačuvano je prizemlje s romaničkim vratima, dok su na zapadnom palasu u potpunosti rekonstruirani podrum i prizemlje, u koji su inkorporirani izvorni romanički portal i bifore.

Sjeverno od zapadnog palasa sačuvano je prizemlje kasnogotičkoga gospodarskog objekta s trima sačuvanim prozorima. Kapela sv. Filipa i Jakova smještena je sjeverno od istočnog palasa. Ta kapela, s osmerokutnom

lađom i poligonalnim svetištem te nadsvođena križnorebrastim svodom, najvažnija je sakralna građevina prijelaznog romaničko-gotičkog stila u kontinentalnoj Hrvatskoj.

Na sjevernom dijelu grada početkom 16. st. podignuta su kasnogotička ulazna vrata i bastionska platforma, a grad je napušten nakon potresa 1590. godine.

Predmet arheoloških istraživanja 2012. bio je ulaz na sjevernom dijelu grada, gdje se nalaze i ostaci obrambenog zida uz koji su pronađeni veći primjerci klesanog kamenja, koji su činili zidanu strukturu ulaza.

Sačuvani dijelovi zida građeni su od manjih komada lokalnog vapnenačkog kamena, a kao vezivo upotrebljavan je vapneni mort. Zbog destrukcije zidne strukture uzrokovane starošću, vremenskim uvjetima i neodržavanjem, zid je konstruktivno iznimno nestabilan pa prijeto njegovo urušavanje, što je opasno za korisnike prostora te je Javna ustanova PPM poduzela neophodne radnje za njegovu sanaciju, od kojih je prvi korak bio ustanovljavanje dubine temeljenja i očuvanosti dijela zidne strukture koja trenutno nije vidljiva. Tako je otvorena arheološka sonda pozicionirana sjeverno od današnje ceste koja prolazi kroz nekadašnji kasnogotički ulaz u grad.

Pripremni radovi započeli su potkraj kolovoza 2012. postavljanjem natkrivene skele, kako bi se, prema uputi statičara, istraživanja odvijala bez opasnosti od urušavanja zidne strukture. K tomu, uključivali su i uklanjanje postojećeg raslinja te recentno nanese zemlje pomiješane s kamenjem. Pritom je kameni materijal ručno sortirani i pohranjen za ugradnju tijekom budućih konzervatorskih zahvata.

Početkom listopada započelo je arheološko istraživanje pod nadzorom Gradskog zavoda za zaštitu kulture i prirode iz Zagreba. Riječ je o iskopu kojim je, sukladno odobrenim sredstvima, trebalo ustanoviti način i dubinu temeljenja zida, moguće postojanje izvorne zidane strukture ulaza te konstatirati razinu njezina oštećenja, a sve radi određivanja smjernica i definiranja opsega daljnjih konzervatorskih zahvata na tom dijelu vanjskog obrambenog zida.

Stoga je arheološkim iskopom otvoren dio terena uza zapadno i istočno lice obrambenog zida sjeverno od ulaza, uz današnju cestu, dok je dio zida južno od ulaza, istražen samo djelimično, odnosno, koliko je to dopuštala strmina i rastresitost terena. Uz zapadno lice, nakon skidanja površinskog, recentnog sloja, na dubini od 569,77 m n. v. ustanovljen je sloj zemlje izmiješan sa žbukom, za koji se može pretpostaviti da pripada sloju urušavanja. Taj se sloj strmo pružao prema južnom uglu zida do razine sadašnje ceste. Slijedio ga je plitak sloj zemlje izmiješan s manjim komadima zelenog škrljevca u širini od 50 cm od zida i on, vjerojatno, pokazuje razinu funkcioniranja u vrijeme gradnje zida. U kamenom materijalu nisu uočeni tragovi žbuke. Nakon toga sloja, na 569,77 m n. v. definirana je temeljna stopa zida širine 20 cm. Njenim čišćenjem ustanovljeno je da je dijelom ukopana u zdravicu koja se pojavljuje na 569,20 m n. v., a očituje se u vidu tvrdo zbijene mješavine gline i zelenog škrljevca.

Uz istočno lice zida, na 568,98 m n. v. ustanovljena je njegova temeljna stopa široka 30 cm. Otkopom zemlje oko temeljne stope, na 568,72 m n. v., definiran je sloj zdravice, ispod kojeg je na 568,58 m n. v. nađena živa stijena. Iz

Pogled na zid južno od ulaza, uz današnju cestu

opisanog je vidljivo kako je rov za temelj zida bio ukopan u zdravi sloj, sve do žive stijene.

Južno od ulaza i danas se samo nazire istočno lice zida koje se strmo uzdiže prema platou ulaznog bastiona. Kako je već rečeno, zbog strmine i rastresitosti terena, čišćenjem sloja zemlje definiran je presjek kroz strukturu vanjskog obrambenog zida. U profilu je razvidno kako je zid građen u isto vrijeme kao i zid koji se pruža sjeverno od ulaza, odnosno proširenje koje je bilo dio zidane strukture ulaza. U profilu je bilo vidljivo kako je temelj uz zapadno lice toga zida, također dijelom ukopan u zdravi sloj, dok je dio zida uz istočno lice bio devastiran polaganjem električnih instalacija i gomobrana.

Zaključno, sondažnim iskopom ustanovljeno je kako su prilikom izvođenja današnje prilazne ceste Medvedgradu i polaganja komunalnih instalacija oštećeni zidani dijelovi kasnogotičkog ulaza kroz vanjski obrambeni zid, čime je onemogućeno definiranje njegovih izvornih dimenzija. Nadalje, ustanovljena je dubina temeljne stope i razina funkcioniranja zida te bi prilikom planiranja daljnje neophodne sanacije toga dijela vanjskoga obrambenoga zida, trebalo i denivelirati okolni teren do spomenute razine temeljne stope, čime će se povećati kvadratura zidnoga plašta koji treba sanirati. Time se povećava i količina zemljanog materijala i recentne štete koju bi trebalo iskopati

i odvesti. K tome, otvaraju se i pitanja o načinima i metodama sanacije očuvanog dijela zidnoga plašta te ih treba temeljito razmotriti s nadležnim konzervatorskim odjelom.

**Vladimir Turnšek
Aleksandra Bugar
Boris Mašić**

Summary

In the course of 2012 the entrance to the northern part of the old city of Medvedgrad was archaeologically explored. It was established through probe digging that during the building the exiting access road to Medvedgrad and setting of utilities installations the built parts of the late Gothic entrance through the outer defensive wall were damaged making it impossible to define its original dimensions.

Redni broj: 153

Lokalitet: Okešinec – Sipćina

Naselje: Okešinec

Grad/općina: Križ

Pravni status: postupak u tijeku

Razdoblje: A

Vrsta radova: sondažno iskopavanje

Služba za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda probno je arheološki istražila antičko nalazište Sipćina kod Okešinca na k.č. 1089 i k.č. 1091, k.o. Okešinec. Arheološka istraživanja trajala su od 10. do 30. travnja 2012., te ujesen od 15. listopada do 2. studenog 2012. godine. Voditelji istraživanja bili su Andrej Janeš, dipl. arheo. i mr. Lea Čataj, oboje djelatnici Službe za arheološku baštinu Hrvatskog restauratorskog zavoda. Kao vanjski suradnici, u istraživanjima su sudjelovali Josipa Caričić, dipl. arheo. i Goran Trninić, student arheologije. Na terenu je povremeno radila Ivana Hirschler Marić, dipl. arheo. (HRZ) te volonteri, studenti arheologije A. Kalaj, M. Čujković-Plečko, I. Cikač i J. Gašpar. Radovi su izvedeni na temelju ugovora između Općine Križ i Hrvatskog restauratorskog zavoda.

Arheološkom je iskopavanju prethodio terenski pregled i georadarsko snimanje. Površinskim pregledom prikupljena je veća količina građevne i uporabne keramike, posebice na k.č. 1089 i k.č. 1091. Lokalitet je georadarski istražila tvrtka Geos d.o.o. iz Rovinja, a pozitivni su se rezultati pokazali na svim snimljenim katastarskim česticama (k.č. 1086, 1087, 1088, 1089, 1090 i 1091). Za ručni iskop zemlje Općina Križ u objema je kampanjama ustupila po četiri radnika. Nakon istraživanja sonde su zaštićene geotekstilom i zasute zemljom debljine 20 – 30 cm.

Na položaju Sipćina izoravanjem su na površinu godinama izlazili dijelovi rimskih opeka i keramike, a prema lokalnoj predaji ondje se nalazila crkva srušena u vrijeme Turaka, što je bilo poticaj za probno arheološko istraživanje, koje je u jesen 1964. proveo Muzej Moslavine iz Kutine pod vodstvom kustosice – arheologinje Dragice Iveković. Na k.č. 1089 iskopana je sonda dimenzija 3x8 m, s materijalom datiranim u 1. i 2. st. Na temelju nalaza umba štita i vrha